

Integrale Rapportage Handhaving 2011

Algemeen

De Integrale Rapportage Handhaving 2011 geeft een beknopt en integraal beeld van de uitvoering van het handhavingsbeleid van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) in het afgelopen jaar en de stand van zaken van het Handhavingsprogramma 2011-2014. Daar waar dat nuttig is, is informatie over het jaar 2012 meegenomen. In deze rapportage is de indeling van het Handhavingsprogramma 2011-2014, dat is gerangschikt naar de beleidsterreinen van SZW, aangehouden. Het eerste deel geeft prestaties op het terrein van de sociale zekerheid weer; hier komen de gemeenten, het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV) en de Sociale Verzekeringsbank (SVB) aan bod. Het tweede deel betreft regels met betrekking tot arbeid en de handhaving hiervan door de Inspectie SZW. U bent door middel van verschillende jaarverslagen van de uitvoeringsorganisaties reeds uitgebreid geïnformeerd over de uitvoering van het handhavingsbeleid van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Hoofdstuk 1 Sociale zekerheid en re-integratie

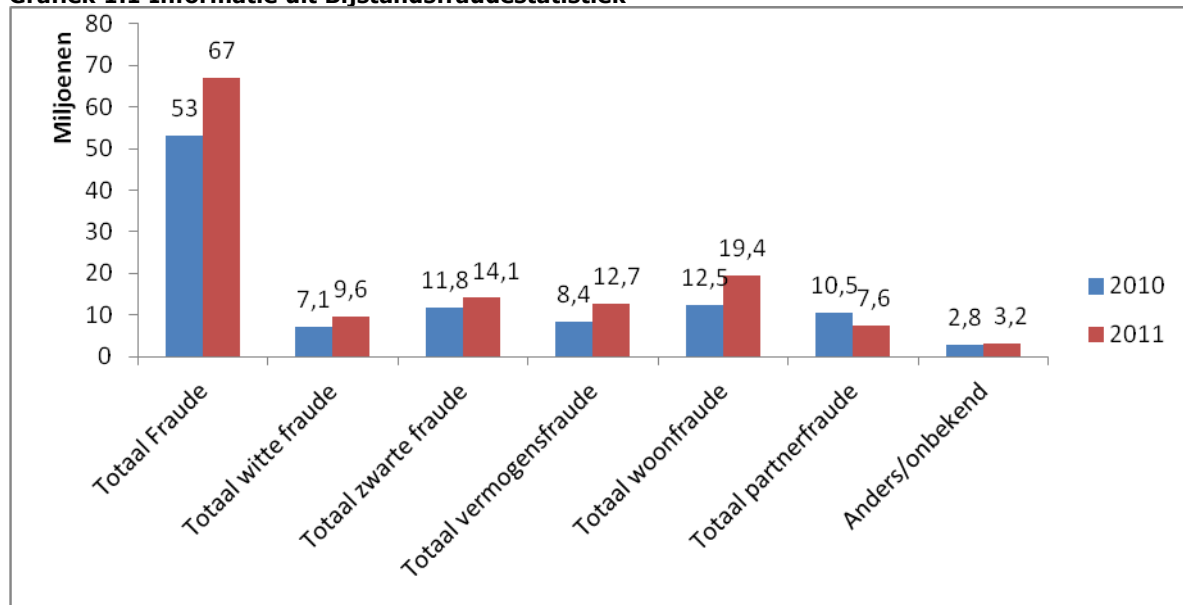
Paragraaf 1.1 Gemeenten

Het aanpakken van fraude en het bestraffen van fraudeurs door gemeenten heeft een hoge prioriteit. Deze aanpak volstaat nog niet; daarom is de wet 'Aanscherping handhaving en sanctiebeleid SZW-wetgeving' (de fraudewet) ontworpen. Zie ook hoofdstuk 4.

Grafiek 1.1 laat zien dat in 2011 het totaal door gemeenten geconstateerde fraudebedrag is toegenomen. Deze toename wordt voornamelijk veroorzaakt door het vaker constateren van verzwegen inkomsten uit werk en vermogen en een toename van de constatering woonfraude. Het aantal fraudegevallen bedroeg in 2010 11.100; in 2011 was dit 12.600.

Fraudebestrijding is gebaat bij een hoge pakkans. In het Handhavingsprogramma 2011-2014 is opgenomen dat kwaliteit van data van belang is in het kader van informatiegestuurde handhaving. Door informatiegestuurde handhaving wordt het bij controles namelijk mogelijk "daar te vissen, waar de vis zit". Voorwaarde is het verwerven van betrouwbare en relevante gegevens. Vanuit het Landelijk Kenniscentrum Handhaving is in het tweede kwartaal van 2012 een kwaliteitstool ontwikkeld, waarmee op relatief snelle wijze inzicht kan worden gegenereerd in de betrouwbaarheid van gegevens uit het gemeentelijk frauderegistratiesysteem evenals data uit het uitkeringsstelsel. Dit instrument wordt in 2012 verder ontwikkeld. Ook zal worden gekeken in hoeverre bepaalde privacygevoelige data kunnen worden meegenomen in de kwaliteitstool. De verwachting is dat de tool vanaf 2013 volledig beschikbaar is voor gemeenten. De ontwikkeling van dergelijke instrumenten is positief; fraude moet immers zo snel mogelijk worden opgespoord.

Grafiek 1.1 Informatie uit Bijstandsfraudestatistiek

Het totaal bedrag aan openstaande verwijtbare bijstandsvorderingen is in 2011 circa 500 miljoen euro en is daarmee vergelijkbaar met de voorgaande jaren (2009: 506 miljoen euro, 2010: 497 miljoen euro, 2011: 503 miljoen euro). De relatief kleine groep met een vordering van 25.000 euro en meer is verantwoordelijk voor ongeveer de helft van het totaalbedrag aan vorderingen. Ondanks

dat gemeenten een actief invorderingsbeleid voeren, blijkt dit in de praktijk een moeizaam en arbeidsintensief proces te zijn. Voor een optimalisering van de mogelijkheden voor een gerichte aanpak is in samenwerking met een aantal gemeenten de handreiking voor een effectiever en efficiënter terugvorderingsbeleid "Terugvordering op Maat" gemaakt (februari 2011). Deze handreiking biedt gemeenten handvatten om het terugvorderingsbeleid per doelgroep in te richten.

Paragraaf 1.2 UWV

Het handhavingsbeleid van het UWV heeft zijn vruchten afgeworpen. UWV heeft in 2011 meer fraude opgespoord en een hoger bedrag aan geleden schade teruggevorderd. UWV heeft bijna 12.000 meer overtredingen geconstateerd (in totaal 45.000 in 2011), vooral binnen de Werkloosheidswet (WW) en de Toeslagenwet (TW). Tegelijkertijd valt op dat het gemiddelde schadebedrag sinds 2009 daalt: van 1.955 euro in 2009 naar 1.423 euro in 2011. Dit duidt erop dat UWV in staat is om steeds sneller fraude op het spoor te komen. Dit is een positieve ontwikkeling.

In 2011 heeft UWV 48.000 maatregelen opgelegd in verband met overtreding van inspanningsverplichtingen, waaronder de sollicitatieplicht. Daarvan hadden er 45.000 betrekking op de WW; klanten hadden verzuimd zich in te schrijven als werkzoekende of de inschrijving tijdig te verlengen of waren verwijtbaar werkloos.

UWV werkt nauw samen met de Regiopolitiekorpsen en gemeenten omdat ongeveer 35% van de aangehouden verdachten van hennepsteelt een uitkering van UWV ontvangt. In 2011 zijn in dit kader 222 zaken van uitkeringsfraude afgehandeld, met een totaal schadebedrag van 0,7 miljoen euro.

In het Internet Recherche & Onderzoek Netwerk wordt samen met de Politie Gelderland en de Universiteit van Amsterdam gebruik gemaakt van de nieuwste zoektechnologie en kan UWV op internet en social media anoniem speuren naar signalen van moedwillige overtreding van regels. In 2012 start UWV met een pilot waarbij dergelijke internetsignalen worden beoordeeld op hun bruikbaarheid.

Om onder valse voorwendselen een uitkering van UWV te kunnen krijgen, worden in een aantal gevallen op papier nepdienstverbanden aangegaan zonder dat de 'verzekerde' daadwerkelijk werk verricht. In 2011 heeft UWV voor deze vorm van uitkeringsfraude in 40 zaken voor 1 miljoen euro aan schade getraceerd.

In 2012 voert UWV extra controles uit bij jobcoachorganisaties nadat in 2011 een jobcoachorganisatie had gefraudeerd met het declareren van uren. Daardoor is de samenleving voor ten minste 200.000 euro benadeeld. De Inspectie SZW is een strafrechtelijk onderzoek gestart en er is beslag gelegd op de bankrekeningen van het bedrijf.

Voor gemeenten heeft het Internationaal Bureau Fraude-informatie (IBF) van UWV in 2011 voor 10 miljoen euro aan verzwegen buitenlands vermogen getraceerd. Tabel 1.2 geeft per belangrijkste landen weer hoeveel onderzoeken naar vermogen er hebben plaatsgevonden en hoe vaak er daarbij verzwegen vermogen is getraceerd. De onderzoeken vinden plaats op grond van fraudesignalen. In 163 gevallen is vermogen aangetroffen. Daarnaast heeft het UWV Interventieteam Buitenland in 2011 onderzoek gedaan naar mogelijk misbruik van uitkeringen van UWV. Het opgetelde resultaat van deze acties is 0,8 miljoen euro aan geconstateerde financiële benadeling van UWV. Er zijn 28 boetes opgelegd.

Tabel 1.2 Aantal onderzoeken buitenlands vermogen bijstandsontvangers 2011

Landen	Aantal onderzoeken	Vermogen aangetroffen	Geen vermogen aangetroffen
Turkije	155	90	65
Marokko	73	25	48
Suriname	31	9	22
Ned. Antillen	18	2	16
Spanje	15	3	12
Overige landen	80	34	46
Totaal	372	163	209

Paragraaf 1.3 Sociale Verzekeringsbank

De Sociale Verzekeringsbank (SVB) heeft extra aandacht besteed aan het consequent opleggen van sancties. Medewerkers gaan bewuster om met het opleggen van sancties. Daarnaast is meer gebruik gemaakt van SUWI-net. Dit heeft eraan bijgedragen dat de SVB in 2011 in totaal 44.698 sancties heeft opgelegd; in 2010 waren dit er 36.842. Het totale schadebedrag voor de SVB bedroeg in 2011 22 miljoen euro.

In 2012 heeft de SVB een belangrijke stap gezet naar een verbetering van risicosturing van haar handhaving. Hierdoor wordt de fraudealertheid van de uitvoering verbeterd. Risicokenmerken en risicoprofielen van de Algemene Ouderdomswet (AOW), Algemene nabestaandenwet (Anw), Algemene Kinderbijslagwet (AKW) en Aanvullende Inkomensvoorziening Ouderen (AIO) zijn opnieuw, meer gedetailleerd en meer systematisch gemodelleerd. De komende tijd zullen deze kenmerken in het nieuw te ontwikkelen Multiregelingensysteem van de SVB worden opgenomen. In dit systeem komen de gegevens van alle klanten van de SVB te staan.

In 2011 verrichtte het Controleteam Buitenland van de SVB in totaal 352 onderzoeken in Monaco, Bosnië, Argentinië en Groot-Brittannië. Daarnaast werden 38 controles in België en Duitsland verricht. In totaal werden 390 onderzoeken en controles uitgevoerd. Bij 38 klanten bleken er onjuistheden in de gegevens te zijn waardoor er te veel of ten onrechte werd betaald. Op 1 januari 2012 waren nog 49 zaken in onderzoek.

De SVB is verantwoordelijk voor de toekenning van bijstand aan personen die ouder zijn dan 65 jaar (AIO). Daarnaast controleert de SVB steekproefsgewijs of AIO-gerechtigden niet langer dan toegestaan in het buitenland verblijven en of er vermogen in het buitenland is verzwegen. De controle op verblijf in het buitenland en de controle op vermogen in het buitenland worden vanaf 2012 geïntensiveerd.

Paragraaf 1.4 Totaalbeeld sociale zekerheid

Eind 2011 is het Ministerie van SZW gestart met een onderzoek naar notoire overtreders. Dit onderzoek is opgenomen in het Handhavingsprogramma 2011-2014. Het doel van het onderzoek is inzicht te krijgen in welke maatregelen effectief zijn om notoire overtreders in de sociale zekerheid vroegtijdig te signaleren en aan te pakken. Kennis over het bestaan van notoire overtreders en de samenhang tussen overtredingen op verschillende terreinen levert een bijdrage aan een snellere signalering van overtreders en een betere benadering van risicogroepen. Het onderzoek wordt eind 2012 opgeleverd.

Tabel 1.3 geeft een totaalbeeld van de ontwikkeling van het aantal geconstateerde overtredingen van de inlichtingenplicht in de sociale zekerheidsregelingen.

Tabel 1.3 Geconstateerde overtredingen inlichtingenplicht

	WWB		UWV		SVB		Totaal	
	2010	2011	2010	2011	2010	2011	2010	2011
aantallen geconstateerde niet-naleving inlichtingenverplichting	11.100	12.600	33.689	44.971	36.959	44.801	81.748	102.372
totaal schadebedrag (x mln. euro)	53	67	50	64	16	22	119	153
bedrag aangiften (x mln. euro)	33	41	7	7	3	3	43	51
bedrag bestuursrechterlijk afgedaan (x mln. euro)	20	26	43	57	13	19	76	102
gemiddeld schadebedrag (x 1 euro)	4.775	5.317	1.484	1.423	433	491	1.456	1.494

Paragraaf 1.5 Melden van fraude

Tijdens de behandeling van de begroting 2012 van het Ministerie van SZW op 14 december 2011 heeft het CDA (lid Sterk) vragen gesteld over meldpunten voor fraude. De Minister heeft aangegeven te onderzoeken hoe die verschillende meldpunten gestroomlijnd kunnen worden en goed op elkaar kunnen worden afgestemd. Er is gebleken dat de verschillende meldpunten goed functioneren. De meldpunten van UWV, de SVB en de Inspectie SZW zijn goed vindbaar en zijn speciaal toegerust om de meldingen aangaande hun werkgebied op te nemen en binnen de eigen organisatie adequaat uit te zetten. De meldingen die een andere instantie betreffen, worden naar de betreffende instantie doorgeleid. Het melden van fraude op gemeentelijk niveau kan rechtstreeks via de gemeenten. Er is dus geen toegevoegde waarde voor een nieuw meldpunt, temeer omdat teveel meldpunten juist tot onduidelijkheid bij de burgers leiden. De conclusie is dat de huidige werkwijze bij de bestaande meldpunten volstaat.

Hoofdstuk 2 Arbeidsregelgeving

Paragraaf 2.1 Arbeidsomstandigheden en Arbeidstijdenwet

In 2011 zijn in totaal 3.469 ongevallen bij de Inspectie SZW gemeld. Daarvan zijn de meldingsplichtige arbeidsongevallen onderzocht. Dit waren er 2.094. Het aantal gemelde en het aantal onderzochte ongevallen is in 2011 nagenoeg stabiel gebleven ten opzichte van vorige jaren. De onderzoeken naar aanleiding van de gebeurtenissen bij de B-tower, Chemie-Pack en Grolsch Veste waren bijzonder arbeidsintensief.

In 2011 zijn 2.814 klachten en signalen bij de Inspectie SZW gemeld, waarvan er 1.648 zijn onderzocht. Het aantal gemelde klachten en signalen in 2011 ten opzichte van 2010 is nagenoeg gelijk gebleven. Het aantal onderzochte meldingen is flink gestegen. De toename wordt vooral verklaard door bruikbare binnengekomen signalen.

Paragraaf 2.2 Arbeidsmarktfraude

De Inspectie SZW heeft, evenals in vorige jaren, bij al haar inspecties in het kader van de handhaving van de Wet arbeid vreemdelingen (WAV) en de Wet minimumloon en minimumvakantiebijslag (WML) extra aandacht besteed aan de arbeid door buitenlandse zelfstandigen zonder personeel (zzp'ers), notoire overtreders, onderbetaling en arbeidsgerelateerde uitbuiting. Zo zijn er 938 buitenlandse zzp'ers aangetroffen bij werkplekcontroles. Hiervan zijn 382 zzp'ers aangemerkt als pseudo-zzp'ers. Tegen de werkgevers van deze personen is een boeterapport opgemaakt wegens illegale tewerkstelling.

In 2011 ging het om 211 personen die werden onderbetaald of van wie de werkgever geen gegevens kon of wilde overleggen. Bijna de helft hiervan was afkomstig uit een van de nieuwe lidstaten van de Europese Unie. Iets minder dan een derde was afkomstig uit Nederland. Voor het overige betrof het personen uit diverse niet-EU landen. Werkgevers dienen de onderbetaling ongedaan te maken. Als zij dit niet doen, kan de Inspectie SZW een last onder dwangsom opleggen. In 2011 is dit 24 keer gebeurd. In 2011 zijn er 83 meldingen gedaan aan de Inspectie SZW van mogelijke fraude of arbeidsuitbuiting.

Tabel 1.4 geeft een totaalbeeld van het totaal aantal opgelegde bestuurlijke boetes door de Inspectie SZW.

Tabel 1.4 Opgelegde Bestuurlijke Boetes

Wet	Aantal verzonden beschikkingen	Opgelegd boetebedrag
Arbeidsomstandighedenwet	1.334	7.731.546
Arbeidstijdenwet	64	283.653
Wet arbeid vreemdelingen	1.998	24.107.458
Wet minimumloon en minimumvakantiebijslag	107	2.239.738
Totaal 2011	3.503	34.362.359

Een aantal uitzendbureaus en inleners kiest er bewust voor om wet- en regelgeving niet na te leven en hierdoor economisch voordeel te behalen. Deze praktijken brengen de samenleving financiële schade toe, leiden tot uitbuiting van afhankelijke werknemers en beperken de kansen van Nederlandse werkzoekenden op een baan. Dit verstoort de werking van de arbeidsmarkt en komt

het imago van de uitzendbranche niet ten goede. Om dergelijke malafide praktijken hard aan te kunnen pakken is het programma Aanpak Malafide Uitzendbureaus gestart. In het Handhavingsprogramma 2011-2014 is in dit kader voorgesteld om wettelijk te regelen dat bureaus die arbeid ter beschikking stellen zich moeten registreren. Deze registratieplicht levert een belangrijke bijdrage aan het verhogen van de transparantie van de markt waardoor voor iedereen duidelijk wordt wie op de Nederlandse markt personeel ter beschikking mag stellen. Ook kunnen handhavende instanties hierdoor gericht hun controles uitvoeren waardoor malafiditeit sneller wordt opgespoord. Per 1 juli 2012 is deze registratieplicht in de Wet allocatie arbeidskrachten door intermediairs (Waadi) opgenomen. Uitzendondernemingen die zich niet laten registreren, kunnen worden beboet, evenals bedrijven die personeel van deze ondernemingen inhuren. De branche heeft dan de beschikking over een overzicht van geregistreerde uitzendondernemingen die kunnen worden aangesproken om zich te laten certificeren. De Inspectie SZW gaat informatie over beboete bedrijven doorgeven aan private handhavers zodat zij zelf gemakkelijker malafide uitzendbureaus kunnen gaan opsporen.

Paragraaf 2.3 Major Hazards Control

De Inspectie SZW houdt toezicht op de naleving van de specifieke regelgeving ten aanzien van het voorkomen van zware ongevallen met gevaarlijke stoffen. Afhankelijk van de hoeveelheid gevaarlijke stoffen binnen een bedrijf, zijn hierbij het Besluit Risico's Zware Ongevallen (Brzo 1999) of de Aanvullende risico-inventarisatie en -evaluatie (ARIE) van toepassing. Hoewel sprake is van kleine kansen, kunnen zware ongevallen grote effecten hebben die de maatschappij ontwrichten. Daarom is de beheersing verregaand geregeld en is intensief overheids-toezicht op deze Brzo-bedrijven wettelijk vereist. De Inspectie SZW oefent toezicht uit door preventieve inspecties, door zware ongevallen bij de Brzo- en ARIE-plichtige bedrijven te onderzoeken en door te participeren in opsporingsonderzoeken onder leiding van het OM. In 2011 zijn meer Brzo-inspecties binnen de beschikbare inspectiecapaciteit verricht dan gepland. Hierbij geldt dat vooral meer inspectiecapaciteit is besteed aan die bedrijven waar overtredingen zijn geconstateerd.

Tabel 1.5 laat het aantal interventies zien dat in 2011 door de Inspectie SZW is ingezet.

Tabel 1.5 Interventies 2011

Interventies 2011	
Hercontrolebezoeken	164
Waarschuwing	34
Eis	122
Preventieve stillegging	7
Stillegging	1
Processen-verbaal	10
Totaal	338

De brand bij het bedrijf Chemie-Pack op 5 januari 2011 leidde tot een strafrechtelijk onderzoek waarbij ook de Inspectie SZW betrokken was en tevens leidde dit tot vragen van de Tweede Kamer over hoe het in brede zin met de veiligheid bij de Brzo-bedrijven is gesteld. Naar aanleiding hiervan is een zogenoemde quick scan uitgevoerd: op basis van inspectieresultaten is een overzicht gegeven van Brzo-bedrijven die tekort schieten op de Brzo-verplichtingen. Bedrijven die met grote hoeveelheden gevaarlijke stoffen werken en de Brzo-verplichtingen onvoldoende naleven, worden intensiever gecontroleerd. Dat zal ook vaker onaangekondigd zijn. Bij overtredingen wordt strenger ingezet op handhaving. Dit speelt onder andere ook bij het bedrijf Odfjell. Dit bedrijf wordt intensief gevolgd door de gezamenlijke toezichthouders.

Hoofdstuk 3 Opsporing en strafrechtelijke handhaving

Paragraaf 3.1 Opsporing

In 2011 heeft de Inspectie SZW 62 opsporingsonderzoeken afgerond, waarbij 159 natuurlijke personen en 28 rechtspersonen als verdachte waren betrokken. In deze onderzoeken is een onrechtmatig verkregen voordeel vastgesteld van 51 miljoen euro. Deze onderzoeken hadden onder andere betrekking op de thema's uitkeringsfraude, georganiseerde illegale tewerkstelling en arbeidsuitbuiting. Arbeidsuitbuiting is een belangrijk onderwerp uit het Handhavingsprogramma 2011-2014 waar de Inspectie SZW in haar strafrechtelijke onderzoeken op heeft ingezet.

Eind 2011 zijn bij de Kamer van Koophandel drie regionale pilots gestart, gericht op het doorgeven van signalen over arbeidsuitbuiting en schijnzelfstandigheid aan de Inspectie SZW. In juli 2012 wordt op basis van de resultaten besloten over verlenging dan wel landelijke uitrol van deze pilots.

Criminaliteitsanalisten van de Inspectie SZW hebben in 2011 68 analyses uitgevoerd ten behoeve van eigen strafrechtelijke onderzoeken. Er zijn ook analyses afgerond van de sectoren bouwnijverheid, land- en tuinbouw en de schoonmaaksector. Deze dienden als input voor de selectie van te inspecteren bedrijven op het werkveld arbeidsmarktfraude. Voor de interventieteams zijn er 33 analyserapporten opgesteld.

De Inspectie SZW participeert met de andere bijzondere opsporingsdiensten op het terrein van financieel rechercheren en het 'afpakken van crimineel vermogen'. Er zijn rechercheurs aangewezen als financieel rechercheur. Veel onderzoeken van de Inspectie SZW hebben een internationale context, waardoor er regelmatig internationale financiële onderzoeken plaatsvinden. Binnen het programma Afpakken van de Bijzondere opsporingsdiensten en het Functioneel Parket lopen diverse ontwikkeltrajecten. Zo is er aandacht voor het actief sturen op afpakken in alle fasen door relevante stakeholders, het in kaart brengen en wegnemen van huidige drempels (juridisch/materieel) en voor het meer samen uitvoeren van strafrechtelijke onderzoeken.

Paragraaf 3.2 Strafrechtelijke handhaving

Op het terrein van de sociale zekerheid doen UWV en de SVB nu strafrechtelijk onderzoek en aangifte bij het OM, indien het nadeel (de ten onrechte verstrekte uitkering) het bedrag van 10.000 euro overschrijdt. Bij zogenaamde witte fraude (fraude die blijkt of kan blijken uit de gegevensvergelijking tussen officiële, bij wet of wettelijk voorschrift ingestelde registraties, bestanden of administraties), ligt deze grens bij een nadeel van 35.000 euro. Met ingang van 1 januari 2013 wordt de aangiftengrens bij sociale zekerheidsfraude verhoogd naar 50.000 euro. Dit houdt in dat de betrokken uitvoeringsorganisaties vanaf die datum hun strafrechtelijke bevoegdheden zullen aanwenden bij een nadeel van 50.000 euro of meer. Er is dan geen onderscheid meer tussen zwarte en witte fraude.

In 2011 heeft UWV tegen 174 personen aangifte gedaan. Het hiermee gemoeide benadelingsbedrag was ruim 7 miljoen euro. Er is sprake van een stijging van het aantal aangiften met 14% ten opzichte van 2010. De toename in het aantal aan het OM toegezonden processen-verbaal ten opzichte van 2010 komt nagenoeg volledig voort uit samenwerkingsverbanden die zich richten op de thuisteelt van hennep. De SVB heeft in 2011 tegen 130 personen aangifte gedaan, hetzelfde aantal als in 2010. Daarvan was in 103 gevallen sprake van overtreding van wettelijke voorschriften van de volksverzekeringen (AOW, Anw en Akw) en van de AIO. Het totale daarmee gemoeide benadelingsbedrag was in 2011 3,5 miljoen euro. De overige aangiften hadden betrekking op andere (combinaties van) regelingen.

In 2011 heeft de Inspectie SZW 193 aangiften ingediend wegens overtreding van diverse wetten op het terrein van de arbeidsmarkt en de arbeidsomstandigheden.

Hoofdstuk 4 SZW-wetgeving

Paragraaf 4.1 wet Aanscherping handhaving en sanctiebeleid SZW-wetgeving

Op 2 oktober 2012 is de wet 'Aanscherping handhaving en sanctiebeleid SZW-wetgeving' (de fraudewet) aangenomen. De wet regelt een aanscherping van de sancties van zowel de arbeidswetten als de sociale zekerheid en gaat op 1 januari 2013 van kracht.

Stand van zaken voorbereidingen implementatie

De voorbereidingen voor de implementatie zijn in volle gang. De Inspectie SZW als een van de belangrijkste toezichhouders en handhavers van de arbeidswetten is bezig met de noodzakelijke interne voorbereidingen (opleidingen, aanpassen systemen et cetera). Daarnaast wordt voorlichting en informatiemateriaal voor werkgevers en werknemers aangepast. De campagne 'Weet hoe het zit' levert een bijdrage aan de bewustwording van de werkgevers om eerlijk, gezond en veilig te werken. De campagne zal zich met name richten op de werkgevers van sectoren waar de focus van de Inspectie SZW ligt.

Ook de uitvoerders van de sociale zekerheidswetten zijn volop aan de slag met de voorbereidingen. Zowel UWV als de SVB buigen zich over effecten van de nieuwe wet voor de interne organisatie en voor de uitkeringsgerechtigden. Het LKC en de negen Regionale Kenniscentra Handhaving ondersteunen op verzoek van SZW de implementatie door gemeenten. Zo organiseren zij verschillende informatiebijeenkomsten en maakt het LKC handreikingen en modelproducten die gemeenten kunnen gebruiken. Op de eerste informatie bijeenkomst kwamen 135 mensen vanuit 60 gemeenten af.

In de landelijke campagne 'Weet hoe het zit' is informatie te vinden voor alle verschillende doelgroepen van de wet. Hier kunnen uitkeringsgerechtigden algemene informatie vinden over hun rechten en plichten. Rond de inwerkingtreding van de wet komt SZW met een deelcampagne binnen 'Weet hoe het zit' om de bekendheid van de nieuwe sancties te vergroten.

Kengetallen

De inzet van de aanscherping van de sancties is dat fraude niet mag lonen. Te veel ontvangen uitkering moet worden terugbetaald en daarnaast krijgt de fraudeur een boete. Vanaf de invoering van de wet Aanscherping handhaving en sanctiebeleid SZW-wetgeving per 1 januari 2013 zal er op het niveau van individuele regelingen een aantal kengetallen worden bijgehouden op het terrein van handhaving. Deze kengetallen zullen gepresenteerd worden in toekomstige Integrale Rapportages Handhaving. Een deel van genoemde kengetallen zal tevens jaarlijks in de begroting en jaarverslag van SZW worden opgenomen, onder de noemer "kerncijfers fraude en handhaving".

Motie

Tijdens de parlementaire behandeling van de wet Aanscherping handhaving en sanctiebeleid SZW-wetgeving is een motie van het lid Koser Kaya (Kamerstukken II 2011-2012, 33207, nr. 22) aangenomen waarin gevraagd wordt om de pakkans te monitoren. De komende tijd wordt bekeken in hoeverre het mogelijk is deze pakkans te meten. Hiervoor moet een methode gevonden worden om de omvang van de totale fraude in beeld te krijgen. Immers, de pakkans is het aantal opgespoorde fraudegevallen ten opzichte van het totaal aantal overtredingen. In het verleden zijn veel verschillende pogingen ondernomen om de totale fraude te schatten. Deze pogingen hebben tot op heden niet tot een adequate meetmethode geleid. Het is de vraag of een dergelijke methode beschikbaar zal komen. SZW wil het CBS vragen zich hierover te buigen. Mocht hieruit blijken dat de totale fraude niet meetbaar is (en daarmee de pakkans niet gemonitord kan worden), kan teruggevallen worden op het meten van de gepercipieerde pakkans. Dit is de veronderstelde pakkans onder uitkeringsgerechtigden. Deze pakkans kan via enquêtes worden gemeten. Komend jaar vindt er in elk geval een zogenaamde nulmeting van deze gepercipieerde pakkans plaats.

Paragraaf 4.2 wet Fraudeaanpak door gegevensuitwisseling en efficiënter gebruik van gegevens

In 2011 werd in de sociale zekerheid ongeveer 153 miljoen euro aan fraude opgespoord: 64 miljoen euro door UWV, 22 miljoen euro door de SVB en 67 miljoen euro door gemeenten. Sancties vormen het sluitstuk van de handhavingketen. Sancties moeten dan ook niet los gezien worden van de inzet op andere onderdelen uit de keten, zoals preventie en opsporing. SZW zet ook in op de andere onderdelen van de handhavingketen.

Wanneer burgers een beroep doen op de sociale zekerheid, moeten zij een juiste opgave doen van de gegevens die nodig zijn om het uitkeringsrecht (en de uitkeringshoogte) blijvend te kunnen vaststellen. Als burgers niet voldoen aan hun informatieplicht, ontvangen zij ten onrechte een (te hoge) uitkering. Het is noodzakelijk dat er een adequate controle plaats kan vinden op de juistheid en volledigheid van de relevante gegevens. Dit kan onder meer door gebruik te maken van gegevens die de overheid of andere organisaties met een publieke taak al beschikbaar hebben. Zo kan het uitvoeringsorgaan de door de burger verstrekte informatie toetsen aan reeds bekende informatie. Daarnaast kan de gegevensuitwisselingen in het reguliere proces leiden tot het ontdekken van onterechte aanvragen. De Tweede Kamer is eerder al bij brief van 13 maart 2012 geïnformeerd over een wetsvoorstel getiteld 'Fraudeaanpak door gegevensuitwisseling en efficiënter gebruik van gegevens' waarmee nieuwe mogelijkheden voor gegevensuitwisseling worden gerealiseerd die bijdragen aan een rechtmatige en doelmatige uitvoering van de sociale zekerheid en de preventie en bestrijding van fraude.